VNS 10/2022 vp

Valtioneuvoston selonteko: Suomen digitaalinen kompassi

Suomen Yrittäjät kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta esittää näkemyksemme valtioneuvoston selontekona eduskunnalle annetusta Suomen digitaalisesta kompassista.

Yleisnäkemys

Suomelta on puuttunut kokonaisvaltainen **kansallinen digitalisaatiostrategia**. Tämä on haitannut digitalisaatiota ja datatataloutta koskevien politiikkatoimien kohdentamista sekä hallinnonalojen yhteistyön koordinointia. Digitaalisen tiedon ja teknologian hyödyntämistä edistävä toiminta on ollut poukkoilevaa ja lyhytjänteistä ja sille annettu poliittinen painoarvo riittämätöntä.

Selonteon muodossa eduskunnassa nyt käsiteltävänä oleva Suomen digitaalinen kompassi on tässä suhteessa erittäin **tervetullut ja tarpeellinen**.

Kompassi toimii **strategisena työkaluna**, joka auttaa valtionhallintoa digitalisaatiokehityksen pitkäjänteisessä ohjaamisessa. On tärkeätä, että kompassin asettamiin tavoitteisiin sitoudutaan **parlamentaarisesti yli hallituskausien** ja että kompassin toimeenpanoa suunnitellaan ja seurataan **yhdessä yksityisen sektorin** sidosryhmien kanssa.

Toimeenpano sekä tieto- ja teknologiapolitiikan johtamismalli

Yhdymme kompassissa esitettyyn tavoitteeseen siitä, että digitalisaation ja datatalouden mahdollisuudet on hyödynnettävä nykyistä paremmin poikkihallinnollista yhteistyötä edistävän johtamisen kautta. Tämä edellyttää **digitalisaatiokehityksen ja tieto- ja teknologiapolitiikan johtamismallia**, joka rakenteistaa poliittista päätöksentekoa, yhdistää eri hallinnonaloja ja -tasoja ja sisältää vahvan julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden.

Tällä hallituskaudella perustettu digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen **ministerityöryhmä** on keskeinen digipoliittisen johtamismallin osa ja näin ollen myös kompassin tavoitteiden edistäjä. Ryhmän toimintaa olisi jatkettava myös seuraavalla hallituskaudella.

Digitalisaation ja tieto- ja teknologiapolitiikan käsittelyä olisi vahvistettava myös eduskunnassa esimerkiksi asiaan omistautuneen **valiokunnan** tai

parlamentaarisen työryhmän muodossa. Eduskunta olisi pidettävä ajan tasalla kompassin etenemisestä säännöllisen **tiedonannon** tai **selonteon** muodossa.

Ministeriöiden virkakunnasta koostuva **digitoimisto** on kompassin toimeenpanon koneisto. Olisi varmistettava, että toimistolla on riittävät henkilö- ja muut resurssit ja hallinnon rajat ylittävä yhteiskehitysbudjetti kompassissa ja hallitusohjelmassa määriteltyjen keskeisten digitalisaatiotavoitteiden edistämiseen. Toimiston itsenäisyyttä sektoriministeriöiden henkilöstö- ja muista resursseista olisi kasvatettava perustamalla sille valtioneuvoston kansliaan kokoaikaisen pääsihteerin virka. Myös muiden ministeriöiden kuin LVM:n, TEM:n ja VM:n osallisuutta ja sitoutuneisuutta digitoimistoon ja sen myötä koko valtioneuvoston laajuudelle rakentuvaan tieto- ja teknologiapolitiikan lohkoon ja sen ohjausjärjestelmään olisi lujitettava.

Kompassin toimeenpano hyötyisi esitettyä vahvemmasta julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudesta. Kumppanuutta voitaisiin vahvistaa siten, että digitoimiston rinnalle perustettaisiin yksityisen sektorin ja tutkimusorganisaatioiden edustajista koostuva strateginen asiantuntijaryhmä eli **digipaneeli** tai **digitalisaatio- ja teknologiapaneeli**. Se tukisi tieto- ja teknologiapolitiikan seurantaa ja tähän työhön perustuen voisi tehdä digiministeriryhmälle esityksiä kompassissa asetettuihin politiikkatavoitteisiin vastaavista toimista. Paneeli tukisi myös Suomen EU-kantojen valmistelua.

Selonteossa esitetty digitaalisen komppasin **seurannan ja vaikutusten arvioinnin toimintamalli** käsittää oikeita elementtejä. Mallia olisi kuitenkin tarkennettava ja samalla varmistettava, että se on tarkoituksenmukaisilta osiltaan yhtenäinen teknologiapolitiikan periaatepäätöksen ja muiden vastaavien linjausten seurantamekanismien kanssa.

EU-yhteistyö ja monikansalliset hankkeet

Monikansalliset hankkeet ovat yksi keskeinen väline EU-tason kompassin tavoitteiden toteuttamisessa. Ne tarjoavat myös Suomelle mahdollisuuden kasvattaa painoarvoaan Euroopan digikehityksessä. Esitämmekin, että kompassin toimeenpanosuunnitelmaa määrittelisi ne teemat ja kokonaisuudet, joissa Suomi voisi olla monikansallisen hankkeen käynnistäjänä tai osallistujana. Monikansalliset hankkeet olisi valmisteltava julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä.

Tavoitteet ja avaintulokset

Kompassin **tavoitetaso** on yleisesti ottaen nähdäksemme riittävä. Koska Suomi on Euroopan digitalisaatiokehityksen kärkimaa, on perusteltua, että

kansallinen kompassi on tavoitteiltaan laajempi ja kunnianhimoisempi kuin EU:n yhteinen kompassi.

Osa kompassin asettamista **avaintuloksista** ei kuitenkaan ole riittävän tarkkarajaisia. Osa tuloksista on lisäksi vaikeasti mitattavia. Tällaiset avaintulokset vaatisivat tarkentamista kompassin toimeenpanosuunnitelmassa. Avaintulosten määrä on myös suuri, mikä edellyttää vääjäämättä priorisointia toimeenpanovaiheessa. Tällöin olisi keskityttävä tuloksiin, joiden yhteiskunnallinen tai taloudellinen vaikuttavuus on suurin.

Mielestämme keskeisimpiä avaintuloksia kompassin kullakin osa-alueella ovat:

Osaaminen

- ICT-alan ammattilaisten saatavuus ja kehittyminen Suomessa on maailman huippuluokkaa.
- Naisten osuus ICT-alan ammattilaisista on kasvanut.
- Digitalisaation, datatalouden ja digivihreään siirtymän edellyttämät osaamistarpeet, sis. kyber- ja dataosaaminen, on tunnistettu ja huomioitu koulutustarjonnassa kaikilla asteilla, huomioiden kansalliskielistrategia.

Digitaalinen infrastruktuuri

- Kaikilla suomalaisilla kotitalouksilla ja yrityksillä on mahdollisuus gigabitin tietoliikenneyhteyteen ja 5G-verkko kattaa koko väestön vuonna 2030.
- Suomi pysyy 6G-tutkimuksen kärkimaana ja testiverkkoja on otettu käyttöön viimeistään vuonna 2027.
- Suomen sijoitus on parantunut DESI:n siirtoyhteydet-osa-alueella
- Yhteiskunnan eri toimijoiden kyberturvallisuuden osaaminen on vahvistunut.
- Kriittisten toimialojen tietoturvallisuus on kehittynyt vähintään eurooppalaisen vaatimustason mukaisesti.
- On luotu kaikille avoin yleinen, yhteinen ja turvallinen vahvistetun datan luottamusinfraa sähköiseen asiointiin ja datan vaihdantaan.

- EU-yhteensopivat, avoimiin standardeihin perustuvat data-avaruudet on luotu ja niissä toimii useita suomalaisia yrityksiä eri kokoluokista ja toimialoilta.

Yritysten digitalisaatio

- Pk-yritysten ICT-investoinnit kaikilla toimialoilla kasvavat.
- Pk-yritysten digiteknologian käyttöaste on perustasolla vähintään 90 prosentissa yrityksistä ja vähintään 75 prosenttia yrityksistä käyttää pilvipalveluja, massadataa ja tekoälyä.
- Korkean tason digikypsien pk-yritysten osuus on kasvanut vähintään 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.
- Yritykset ovat ottaneet käyttöön uutta digiteknologiaa ja datan hyödyntämiseen perustuvia palveluita vuosittain.
- Nuorten kasvuyritysten (startup) määrä lisääntyy ja vuoteen 2030 mennessä yhä useampi niistä kasvaa ja kansainvälistyy.
- Julkiset TKI-investoinnit tunnistettuihin avainteknologioihin ovat kasvaneet ja lisänneet avainteknologioiden ympärille muodostuneiden tutkimusekosysteemien/osaamiskeskittymien kokoa merkittävästi vuoteen 2030 mennessä
- Suomalaisten yritysten kestävän kehityksen vaikutus (hiilikädenjälki) maailmalla kasvaa ja kestävän teknologian vienti kasvaa.

Digitaaliset julkiset palvelut

- Yritysten julkiset palvelut ovat ensisijaisesti digitaalisia tai automatisoituja.
- Yritysten elinkaaren keskeiset liiketoimintatilanteet on tunnistettu ja niihin liittyvät digipalvelut muodostavat ennakoivan, ihmiskeskeisen ja tehokkaan palvelukokonaisuuden.
- Luvitus erityisesti yritysten vihreän siirtymän hankkeissa on lyhentynyt kaikissa luvissa.
- Suomessa on käytössä digipalvelut mahdollistava pehmeä infrastruktuuri.

- Yrityksiltä kerättävä tai toimitettava tieto on 90-prosenttisesti digitaalisessa, rakenteisessa muodossa ja noudattaa olemassa olevia eurooppalaisia standardeja.
- Innovatiivisten julkisten hankintojen määrää lisätään 10 prosenttiin kaikista hankinnoista ja julkisilla hankinoilla on edistetty vihreää siirtymää hyödyntämällä uusia teknologioita ja toimintamalleja.
- Suomalaiset henkilöt ja yritykset voivat sujuvasti asioida digitaalisesti myös rajat ylittäen.
- Julkisen hallinnon tietovarantojen sääntelystä on tietojen hyödyntämisen ja jakamisen tarpeettomat esteet tunnistettu ja purettu.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Joonas Mikkilä
digi- ja koulutusasioiden päällikkö